

ВИСТИНАТА ЗА МАКЕДОНСКАТА ОХРИДСКА ПАТРИЈАРШИЈА - МАЈКА НА ПРАВОСЛАВИЕТО

Спаренскиј: "Охрид и Македонија од секогаш биле факел, кој подеднакво ги огревал сите словенски народи и центар од каде зрачеле старата словенска писменост, книжевност, култура, традиција и цивилизација".

Снегаров: "Сите руски императори копнееа со голема љубов и жар да го посетат најголемиот словенски христијански светилник - Охрид".

Каптерев: "Во 1676 година Светиот Охридски Патријаршиски Синод апелирал до рускиот суверен да се сврти кон Македонија, да ја земе во заштита и да ѝ помогне да излезе од стегите на мракот, бедата и неподносливиот ропски живот...!"

И БОГОВИТЕ МОЛЧАТ ПРЕД МАКЕДОНСКАТА ЦРКОВНА ВИСТИНА

Врските на Македонската Охридска Црква - Прва Јустинијана со Русија и со Руската црква, особено со Рускиот царски двор, имале траен карактер. Во период од повеќе од шест века, престолнината на Русија - Москва, ја посетиле 36 поглавари на Охридската патријаршија и неколку стотини архијереји - епископи и егумени на поголеми манастири. Во таа земја на служба заминале и неколку илјади монаси, вешти препишувачи на црковни книги, познати калиографи, зографи, резбари и печатари, кои уште повеќе ги зацврстувале и ги продлабочувале тие врски и односи. Голем број руски архијереји и монаси доаѓале во Македонија за да служат во македонските цркви или да се запознаат со црковната организација, за потоа да ја применат во својата земја. Долг е списокот на архијереји Македонци кои епископувале во Русија, и обратно, на архијереји Руси кои заземале видни места во македонската црковна хиерархија. Доволно е да се истакне податокот дека долги години со манастирите "Св. Наум" кај Охрид, "Св. Јован Бигорски" во Дебарско, "Св. Јован Претеча" кај Слепче, Демирхисарско, "Св. Јован Владимир" кај Коњух (Елбасан) и "Св. Богородица" на Мартинешка Гора, последниве два во Матија, денешна Албанија, управувале егумени по потекло Руси. Ова е податок кој зборува за многувековната нераскинлива и трајна врска и соработка која постоела меѓу Македонија од една страна, и најголемата словенска земја - Русија, од друга. Таа соработка не се одвивала само на чисто црковен, туку и на воен, политички и на економски план, што не било случај, на при-

Монах Нестор (1056-1114): "Руската кнегиња Олга (897-967) и нејзиниот внук, великиот кнез Владимир (949-1017), во X век биле покрстени во Охрид, во престолнината на христијанството, таа во 955, а тој во 987 година. Во тоа време Охрид претставувал најсветлиот црковно-просветен пункт во историјата на Словените".

мер, со Бугарската или со Српската црква. **Во историските извори не е регистриран случај дека некој духовен големодостојник од тие две цркви некогаш престојувал во Русија или беседел со некој руски суверен**, што зборува за нивната маргинална положба во Источната екумена и во Русија и во Руската црква. Разбирливо, зашто тие цркви од секогаш биле под јурисдикција на Патријаршијата Прва Јустинијана Охридска, од нивното основање па сè до укинувањето како духовни институции. "Историски факт, пред кој и боговите молчат".

За жал, и за голема несреќа, она што ние го презентиравме и го посведочивме во овој фељтон, вклучувајќи го и горенаведеното, како релевантни историски факти и сведоштва, а претставува само еден мал исечок од историјата за врските и за односите меѓу Македонската Охридска Црква и Русија и Руската Црква, се табу тема, непознати за поглаварот на Руската црква,

за Неговото Блаженство Господин Господин Алексеј II. Многу чудно и несфатливо звучи податокот - духовен поглавар на една толку голема црква и на толку голема земја, како што е Русија, со векови братски расположена кон Македонија, да не ја познава историјата на црквата на која ѝ служи...!? Срамота! И, токму таа личност (да прости Неговата милост ако овие зборови добиваат призив на ненамерна навредливост), се јавува како некаков поборник да посредува во измислениот, вештачки наметнат и непостоечки т.н. "спор меѓу МПЦ и СПЦ", личност за која со право можеме да кажеме дека "заскитала во црквата". Велиме "заскитала", бидејќи како поинаку може да се објасни неговиот непримерен, понижувачки и арогантен однос кон Македонската црква и воопшто кон Македонија, кон светата античка земја каде што блеснала искрата на христијанството, која била ценета и почитувана од сите негови претход-

Приселков: "При организирањето на Руската црква, великиот кнез Владимир бил принуден да бара православни свештеници и црковни книги единствено од цар Самуил и од неговиот поглавар Давид".

ници и од сите руски цареви? Не без причина руската кнегиња Олга и нејзиниот внук, великиот кнез Владимир, уште во далечниот X век дошле во Охрид за да се покрстат. Од тие причини, во лицето на македонскиот народ спомнатиот црковен поглавар со својата видлива (пристрасна) наклонетост кон маргиналната Српска црква, се компромитира себе си, што веќе претставува непожелна личност, би рекле - персона нон грата за какво и да е негово посредништво. Оттаму и прашањето: **Како во еден измислен, непостоечки спор може да посредува личност која не го познава статусот кој Српската црква го имала во древната Охридска патријаршија која, ако се почитуваат евангелиско-канонските правила, дури и денес е под нејзина јурisdикција?** И не само тоа. За жал, и за голема несреќа, на неусудениот посредник не му е познат и еден друг многу важен податок - дека сите српски кралеви, без исклучок, Прва Јустинијана Охридска ја сметале за своја Мајка Црква, односно за Мајка - Водителка и покровителка во христијанскиот свет. Оттаму и апсурдот за неговото посредништво. Имено, патријархот Алексеј II, врз основа на изнесените факти и сведоштва, треба самиот да се подзамисли, да ја преиспита својата решеност за улогата која сака да ја преземе во измислениот спор меѓу МПЦ и СПЦ и да се повлече за до крај да не ја манифестира со својата неукост, примитивност и неграмотност.

Бидејќи многу историски настани и вистини, содржани во студијата "Македонската средновековна црковна дипломатија", од која презентиравме неколку извадоци, не се познати, на крајот од овој дел од фељтонот посветен на Македонската православна црква и на Охридската патријаршија, би сакале да укажеме на уште неколку многу важни податоци кои говорат за исклучително тесната врска и соработка, која постоела меѓу Русија и Руската црква од една страна, и Македонската Прва Јустинијана Охридска, од друга. "Многумина цареви на Руската империја копнееле да ја посетат лулката на христијанството - Македонија и сесловенскиот христијански светилник - Охрид", меѓутоа воено-политичките и другите услови не им дозволувале да ја остварат таа своја голема желба. Култот кон Охрид и кон Македонија кај нив бил неизмерно голем. При секоја посета на охридските поглавари на Русијата царски двор, руските суверени љубопитно ги распрашувале за тоа "како изгледа бисерот на словенската писменост и култура", за неговите древни споменици и особено "за изгледот на резиденциите подигнати во времето на цар Самуил", за кои многу се раскажувало во Русија. Руската царица Елисавета Петровна

Снегаров: "Посетата на Киевскиот митрополит Григориј Цамблук на Охрид, во 1416 година, отворила нова страница и нова етапа во односите меѓу македонските и руските земји од една, и меѓу Македонската и Руската црква од друга страна".

(1725-1761) неколку пати се подготвувала да го посети Охрид, меѓутоа "постојано била попречувана да го оствари тој нејзин голем сон". Таа одржувала многу блиски врски со охридскиот патријарх Дионисиј III, кој преку своите специјални пратеници често пати ѝ испраќал слики во платно на кои биле насликани делови од градот, но и стари и вредни иконографски дела и разни други предмети од резба, со што настојувал да ѝ ја долови сликата и културата на Охрид, преку зографската и резбарската уметност. Царицата Петровна, пак, за возврат "во една пригода му испратила црковни книги со кои биле опремени десет епархии" во Охридската дијецеза.

Ако направиме ретроспектива на настаните кои се случиле по неправедното, неканонско укинување на Охридската патријаршија (1767) од страна на Османлиската империја, ќе видиме дека не згаснале врските на Охрид и на Македонија со Русија и со Руската црква. Напротив, тие и натаму продолжиле да се развиваат и да се продлабочуваат. Во периодот меѓу 1819 и 1839 година во Русија престојувал Анатолиј Зографски, вториот "Јован Кукузел", обновител и игумен на манастирот "Хилендар" на Света Гора, кој цели 20 години бил афимериј и

Цамблук: "Кога ја посетив престолнината на христијанството - Охрид, патријархот Матеј I беше глава на сите српски, бугарски, влашки, молдавски и руски епископи".

исповедник во царското семејство Романови. Тој бил крстител на синовите на императорот Николај I, на Александар II, подоцна император на Русија и на великиот кнез Константин. По желба на царот Николај I, архим. Анатолиј често пати учествувал во свечените литургии во Александро-Невската Лавра во Петроград, каде "со својот мелодичен глас го привлекол вниманието и симпатиите на цела Русија" и "станал еден од најпопуларните архијереји во Руската црква". Царицата Ана Матвеевна и нејзините синови го ословувале како "духовен татко". Често пати, во ноќните часови, тој беседел со царот за многу важни прашања. Во тие моменти заговарал "царот да се заземе кај османлиските власти во Цариград за обнова на Охридската патријаршија" и "за руско воено ангажирање на Балканот заради ослободување на Македонија од османлиското ropство и тиранијата". Во една пригода царот Николај I му се обратил со зборовите: **"Стрпи се отец Анатолиј, не очајувај, ќе ја обновиме Светата Охридска патријаршија и ќе ги ослободиме сите наши јужни браќа. Денот не е далеку, тој веќе доаѓа...!"** По завршувањето на својата мисија, кога успеал по судски пат да го врати Кипријановскиот манастир во Бесарабија во сопственост на "Хилендар", неправедно присвоен од Кишневската епархија, архим. Анатолиј бил поставен за прв руски амбасадор во Атина, должност на која останал десет години, од 1838 до 1848 година. По враќањето во "Хилендар" него два пати го посетил рускиот велики кнез Константин, на 16 јули 1846 година и на 12 април 1849 година, кој "имал желба да го види својот духовен татко". Со указ на импер. Николај I, за неговиот придонес во развојот на духовните и на културните врски меѓу македонскиот и рускиот народ, бил одликуван со три највисоки руски признанија, со "Златен крст", со "Св. Ана" и со "Св. равноапостолски кнез Владимир".

По архим. Анатолиј, на негова иницијатива, а на молба од импер. Николај I, до својот духовен татко, за афимериј, исповедник, учител и воспитувач на децата во царското семејство Романови, бил испратен архим. Партение Зографски. Тој ја продолжил дејноста на својот претходник, овозможувајќи и натаму да продолжат да се градат и да се развиваат црковно-просветните и културните врски меѓу македонскиот и рускиот народ. На таа должност останал цели 12 години. Тоа било време кога и од Русија зачестило доаѓањето на монаси за да учат во македонските манастирски училишта, но и високи црковни достоинци - архијереји, митрополити и архимандрити. Во едно свое писмо до Цариградската патријаршија, во кое ги кодоши зографските старци, Бозвели вели: "Кога тргнав отаму (од Зограф, з. н.), таму престојуваше еден руски архимандрит, кој придружуван од Анатолиј, вршеше служба во сите манастири". Податок кој доволно уверливо зборува за многу тесните и живите врски кои со векови нааназад постоеле меѓу двата братски народа, меѓу македонскиот и рускиот.

И што би рекле по овие документарни, фактографски податоци и непобитни историски факти и сведоштва, кои науката ги вградила во ризницата на историската акрибија? Ништо друго освен застапување на правдата - дека Руската црква и нејзиниот поглавар, патријархот Алексеј II, треба да го преиспита своето некоректно, потценувачко и тенденциозно однесување кон Македонската православна црква и да престане да ѝ дава некаков примат на Српската црква, кој таа не го заслужува, која евангелиско-канонски од секогаш била и е под јурисдикција на Светата Патријаршија - Прва Јустинијана Охридска. Ова е историски факт. Доколку себе си се смета за "раб

Снегаров: "Целта на посетата на охридскиот патријарх Гаврил I на Русија, во 1586 година била да ги наговори руските државни и црковни власти да го отфрлат вedomството на Цариград и својата национална црква да ја прогласат за автокефална".

Божји" и доколку ги почитува евангелиските правила донесени во Никеја (325), тогаш наместо да ја застапува неправдата, што е спротивно на Христовото учење, да престане да ги поддржува, да ги штити и да ги потхранува националистичките апетити и стремежи на Српската црква. Наместо тоа, **таа во моментов национал-шовинистичка Црква да ја натера да бара признавање од Македонската Охридска Црква, како би се здобила со статусот кој фактички го нема - автокефална Српска православна црква.** Само со ваков пристап кон ова прашање ќе може да го избрише гревот кој го прави против волјата на Бога, против евангелиските правила и канони, против православието и против Македонската православна црква. Севишниот Господ Бог гледа, ги цени постапките на своите раби и знае да го казнува она што е против неговата волја. Денес или утре, сеедно, правдата ќе го стигне секој оној кој се огрешил пред Неговата Светост! Така, барем, нè учи нашата света православна вера!

(ПРОДОЛЖУВА)